

POLIISIN JA SEKSUAALIRIKOKSEN UHRIN ENSIKOHTAAMINEN

Vaikutukset uhriin ja tutkinnan etenemiseen

Maiju Hill

11/2018

Tiivistelmä

Tekijä Maiju Hill		Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike Poliisi AMK / 20162A	
Julkaisun nimi POLIISIN JA SEKSUAALIRIKOKSEN UHRIN ENSIKOHTAAMINEN Vaikutukset uhriin ja tutkinnan etenemiseen		Julkisuusaste Julkinen	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi Mäkelä Pauli Mäkinen Mikko		Opinnäytetyön muoto Tutkimuksellinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön aihe käsittelee poliisin ja seksuaalirikoksen uhriksi joutuneen ensikohtamista. Mitä poliisin tulisi huomioida uhrin ensikohtamisessa ja mitä vaikutuksia ensikohtamisella voi olla rikosprosessin myöhäisemmissä vaiheissa ja uhrin selvitymisen kannalta.</p> <p>Opinnäytetyö on toteutettu pääosin kirjallisuuskatsauksella aiemmista aihepiiriä koskevista tutkimustuloksista ja kvalitatiivisena tutkimuksena teemahaastatteluna. Kirjallisuus koostui monipuolisesti erilaisista tutkimuksista ja kirjallisuudesta mitä hyvältä seksuaalirikostutkijalta vaaditaan sekä raiskauksen uhrien ja poliisien kokemuksista ensikohtamisista.</p> <p>Työn avulla pyrin kokoamaan yhteen tietoa, jota seksuaalirikoksen uhrin kohtaava poliisimies tarvitsee ja mitä tulisi huomioida, jotta voisi toimia mahdollisimman hyvin poliisina raiskauksen uhrin kohdatessaan.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksena tuli ilmi poliisimiesten kokevan haastavimmaksi itse uhrin kohtaamisen ja uhrien olevan erityisen herkkiä raiskaustrauman vuoksi. Uhrin kokema negatiivinen kokemus ensikohtamisesta saattaa pilata koko rikosprosessin etenemisen ja uhrin selviytyminen traumasta vaikeutuu.</p>			
Sivumäärä 31	Tarkastuskuukausi ja vuosi 11/2018	Opinnäytetyökoodi (OPS) Amk2016ONT	
Avainsanat Seksuaalirikokset, raiskaus, törkeä raiskaus, uhri, raiskaustrauma, hyvän seksuaalirikostutkijan ominaisuudet			

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 OPINNÄYTETYÖN KESKEISET VAIHEET JA TOTEUTTAMISTAPA.....	5
2.1 Opinnäytetyön tarkoitus, rakenne ja rajaus.....	5
2.2 Opinnäytetyön aineisto	6
2.3 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuskysymykset.....	7
2.4 Tutkimusetiikka.....	8
3 SEKSUAALIRIKOSTEN MÄÄRITELMÄ JA LAINSÄÄDÄNTÖÄ ...	9
3.1 Raiskaus (RL 20:1§).....	9
3.2 Törkeä raiskaus (RL 20:2§)	9
3.3 Pakottaminen seksuaaliseen tekoon (RL 20:4§)	10
3.4 Seksuaalinen hyväksikäyttö (RL 20:5§).....	11
3.5 Seksuaalinen ahdistelu (RL 20:5a§).....	12
3.6 Seksuaalirikoksiin liittyvää lainsäädäntöä ja tilastoja	12
4 RAISKAUSTRUMA.....	14
5 ENSIKOHTAAMISEN VAIKUTUKSET UHRIN SELVIYTYMISEEN JA RIKOSPROSESSIN MYÖHÄISEMMÄSSÄ VAIHEESSA	15
5.1 Poliisin kohtaaminen kentällä	16
5.2 Poliisin kanssa koetun negatiivisen kohtaamisen vaikutukset rikosprosessiin	17
5.3 Uhrin toipuminen	17
6 SEKSUAALIRIKOKSET, ESITUTKINTA JA AMMATTITAITO ...	18
6.1 ETL 3§ Esitutkinnan toimittaminen	18
6.2 Alustava puhuttelu ja hyödyntämiskielto	19
6.3 Työelämäosaamisen kvalifikaatiot ja kompetenssit	19
6.4 Poliisimiehen ammattitaito	20
6.5 Seksuaalirikostutkinnan ammattitaito ja hyvän seksuaalirikostutkijan ominaisuudet	21
7 KOULUTUS SEKSUAALIRIKOSTUTKINTAAN POLIISIAMMATTIKORKEAKOULUSSA	23
7.1 Poliisin (AMK) peruskoulutukseen sisältyvä koulutus seksuaalirikostutkintaan Poliisiammattikorkeakoulussa	23
7.2 Poliisiammattikorkeakoulusta valmistuneiden poliisien valmiudet toimia ensipartiossa seksuaalirikostutkinnassa opettajan näkökulmasta	24
7.3 Koulutusmahdollisuudet myöhemmässä vaiheessa ammattia	24
8 POHDINTAA	25
9 LOPUKSI.....	28

LÄHTEET	29
----------------------	-----------

LYHENTEET

ETL

ESITUTKINTALAKI

RL

RIKOSLAKI

SERI

SEKSUAALIRIKOSTUTKIMUS

1 JOHDANTO

Koulun alkuvaiheessa alkaessani opinnäytetyötäni suunnittelemaan, minulle oli selkeää, että haluan perehtyä jollain tasolla poliisin kohtaamiin haasteisiin perustyössään ja miten voisin hyödyntää aiemmassa ammatissani oppimaani. Olen työskennellyt ennen poliisikoulutusta Satakunnan Keskussairaalan päivystyksessä sairaanhoitajana useamman vuoden ajan. Työnkuvaani kuului tuolloin myös lääkärin avustaminen seksuaalirikostutkinnan osalta näytteenotossa sekä uhrilta, että epäillyltä tekijältä.

Kokemukseni mukaan seksuaalirikoksen uhrina tuova poliisipartio ei aina ollut selvillä tarkkaan tapahtumien kulusta. Partiot eivät aina olleet tämän vuoksi varmoja mitä näytteitä meidän tulisi päivystyksessä ottaa uhrista. Työharjoittelun aikana nuorempana konstaapelina Länsi-Uudellamaalla huomasin erilaisia asenteita, haasteita ja toimintatapoja etenkin seksuaalirikosten kohdalla. Itselleni tuli työharjoittelun kenttäjaksolla useampi seksuaalirikoskohdalle ja olin jokaisessa tapauksessa paikalle tullessa ensipartiossa ja täten myös ensimmäinen henkilö, jonka raiskattu kohtasi kasvotusten.

Aiemman työkokemukseni ja näiden uusien kokemusteni pohjalta syntyi lopullinen ajatus opinnäytetyön aiheesta. Halusin selvittää ja pohtia vastaako koulutus nykyisellään ensipartion vaativaa roolia seksuaalirikostutkinnassa, etenkin uhrin kohtaamisen kannalta ja sen vaikutuksia tutkinnan myöhäisempiin vaiheisiin sekä uhrin selviytymiseen.

Aihe on hyvin tärkeä ja ajankohtainen, sillä aiempien tutkimustulosten perusteella poliisin ja muiden esitutkintaviranomaisten erilaiset auttamistavat ja asenteet voivat aiheuttaa seksuaalirikoksen uhrille sekundaarisen trauman ja poliisit joutuvat kohtaamaan seksuaalirikoksia aiempaa enemmän. Raiskausrikosten määrä on kasvanut neljänneksellä vuodesta 2008 vuoteen 2017, kun samanaikaisesti muut rikokset ovat vähentyneet. Joten kentällä toimivalla partion tulisi ymmärtää seksuaalirikoksiin liittyvät erityispiirteet. Seksuaalirikosten rangaistuksia ja säädöksiä on muutettu v.2014 ja uusia säädöksiä ei tällä hetkellä ole työn alla aikuisiin kohdistuviin seksuaalirikoksiin liittyen.

Toivon työni auttavan poliisiopiskelijoita sekä jo valmistuneita poliiseja ymmärtämään ensipartion toiminnan merkityksen seksuaalirikosten tutkinnassa. Uhrin ja poliisin ensikontaktin merkityksen uhrin selviytymisen kannalta ja rikoksen selvittämisen näkökulmasta. Jokaisen poliisin olisi hyvä aika ajoin pohtia omia toimintatapojaan toimiakseen mahdollisimman hyvin poliisina seksuaalirikoksia kohdatessaan.

Lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia en opinnäytetyössäni käsittele, koska lapsiin kohdistuvat rikokset vaativat poliisilta erityisosaamista jo muistakin näkökulmista ja lapsiin kohdistuvista seksuaalirikokset tulevat yleensä selville muuta kautta. Aikuisella tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan rikoksen tapahtumahetkellä 18 vuotta täyttänyttä uhria. En ole löytänyt suoraa tutkimusta tai kirjallisuutta, jossa selvitettäisiin kentällä työskentelevien konstaapelien valmiuksia tutkia seksuaalirikoksia ensipartiossa ja kohdata raiskausrikoksen uhria.

2 OPINNÄYTETYÖN KESKEISET VAIHEET JA TOTEUTTAMISTAPA

2.1 Opinnäytetyön tarkoitus, rakenne ja rajaus

Opinnäytetyön tavoite on kerätä yhteen tietoa ensipartion toiminnan vaikutuksista seksuaalirikostutkimuksen myöhempiin vaiheisiin sekä seksuaalirikoksen uhrin selviytymisen näkökulmasta. Opinnäytetyön luettuaan lukija ymmärtäisi näistä näkökulmista arvioida omaa toimintaansa ensipartiossa seksuaalirikospaikalle mennessään, siellä työskennellessään ja kohdatessaan raiskauksen uhreja. Työ antaa näkökulmaa myös muille seksuaalirikosten uhrien kanssa työskenteleville viranomaisille ja hoitohenkilöille. Tarkoituksena on myös pohtia tämän hetkisen koulutuksen riittävyttä ensipartion vaatimaan rooliin seksuaalirikostutkimuksessa.

Opinnäytetyö rakentuu aiemmin tehtyihin tutkimukseen mitä hyvältä seksuaalirikostutkijalta vaaditaan, tutkimuksista joita tehty raiskattujen naisten kokemuksista ja selviytymisestä, seksuaalirikoksesta rikosprosessissa sekä Poliisiammattikorkeakoulun väkivaltarikoksia opettavan lehtorin näkemykseen aiheesta. Keskeisinä käsitteinä opinnäytetyössä on seksuaalirikosten määritelmät; Raiskaus, törkeä raiskaus, uhri, raiskaustrauma ja hyvän seksuaalirikostutkijan ominaisuudet.

Opinnäytetyön rajasin heti alkuun jo sulkemaan pois lapsiin kohdistuneet seksuaalirikokset niiden edellyttämän erityisosaamisen vuoksi. Pääosin lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset tulevatkin ilmi muuta kautta, kuten sosiaalitoimen tai terveydenhuollon kautta, jolloin ensipartio ei useinkaan kohtaa lapsia seksuaalirikoksen uhrin asemassa kentällä. Miehiin kohdistuneet raiskausrikoksia työssä käsitellään sen verran kuin ne muiden tutkimuksissa ovat

olleet mukana. Raiskauksen uhrista puhuessani, en ole määritellyt onko kyseessä nainen vai mies.

2.2 Opinnäytetön aineisto

Opinnäytetyön aineiston keräämisen olen aloittanut keväällä 2018. Lähdin tutkimaan Poliisiammattikorkeakoulun kirjastosta löytämiäni julkaisuja seksuaalirikoksiin liittyen. Materiaaleja läpi käydessäni kesän aikana minulle alkoi muodostua mielikuva mitä tietoa haluaisin opinnäytetyöhöni kerätä ja opinnäytetyössäni julkaista. Lopullinen näkökulma työhön muokkautui vasta kirjoitusvaiheessa lopulliseen asuunsa.

Aihepiirin läheltä oli tehty useita julkaisuja, mutta selkeää tuotosta ensipartion toiminnan tärkeydestä uhrin kohtaamistilanteessa en löytänyt. Lähimpänä aihetta oli Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen ja Tilastokeskuksen yhteistyöhankkeena julkaisema kirja Raiskattu? vuodelta 2004, joka on selvittänyt v.1999 voimaan tulleen lain vaikutuksia raiskausten käsittelemiseen rikosprosessissa sekä Maarit Ruhasen vuonna 2017 tekemä opinnäytetyö poliisien ja sairaanhoitajien kokemuksista seksuaalirikostutkimuksen alkutoimista Lappeenrannassa. Ruhasen opinnäytetyön painottui lähinnä seksuaalirikosten näytteidenottoon. Hyvänä tutkimuspohjana toimi myös Kirsi Koskisen vuonna 2013 tekemä Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyö: Aikuinen seksuaalirikoksen uhrina - Mitä asiaa tutkivalta poliisilta vaaditaan.

Opinnäytetyössä teoriaosuudessa käyttämäni lähteet sekä kirjallisuuskatsauksessa käyttämäni materiaali koostuu kirjoista, opinnäytetöistä, Poliisiammattikorkeakoulun kirjastosta löytyvistä julkaisuista sekä tilastoista ja alan lehtijulkaisuista. Kirjat ovat lähtökohtaisesti jonkin tahon tarkastamia ennen niiden julkaisua, joten niitä voidaan pitää periaatteessa luotettavina (Haikasalo & Korander 2017, 8).

Lisäksi haastattelin aiheen pohjalta Poliisiammattikorkeakoulun opettajaa. Haastattelu oli teemahaastattelun muodossa. Opettaja sai luettavaksi opinnäytetyön teoriaosuuteni haastattelua edeltävästi. Haastateltavakseni pyysin Poliisiammattikorkeakoulussa väkivaltarikoksien opettajan, joka on toiminut koulussa opettajana vuodesta 2016. Hän on valmistunut poliisiksi v.1991. Vuosina 2003-2015 hän on työskennellyt Tampereen keskitetyssä rikostutkimuksessa pääasiallisena tehtävänään väkivaltarikokset.

2.3 Tutkimusmenetelmät ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyössäni tutkimusmenetelminä on käytetty kirjallisuuskatsausta aiemmin aihepiiriin liittyvistä tutkimuksista sekä kvalitatiivista tutkimusmenetelmää teemahaastattelun muodossa. Tutkimuskysymyksinä halusin selvittää poliisin ensipartion kohtaamisen vaikutuksia tutkintaprosessin myöhäisempiin vaiheisiin ja uhrin selviytymiseen.

Kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsauksen valinta opinnäytetyöhön on perusteltua, jos haluaa kehittää jo olemassa olevaa teoriaa, rakentaa uutta teoriaa tai arvioida olemassa olevaa teoriaa. Kirjallisuuskatsauksen avulla voi rakentaa kokonais kuvan valitusta asiakokonaisuudesta ja tunnistaa siinä olevia ongelmia. (Salminen 2011, 3.) Kirjallisuuskatsauksen tarkoitus vaikuttaa tutkimukseen sisällytettävään aineistoon. Kirjallisuuskatsauksessa voidaan käyttää joko laajaa tutkimuskokonaisuutta, mutta myös jo kahden tutkimuksen yhteiskäsittelyä kutsutaan kirjallisuuskatsaukseksi. (Johansson, Axelin, Stolt & Ääri 2007, 3,4.)

Kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä

Kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän lähtökohtana on, että asetetaan kysymyksiä ja tulkitaan asiaa valitusta näkökulmasta. Kuvataan todellista elämää ajatuksella, että elämä on monimuotoinen. Tutkimuksessa pyritään kuvaamaan tutkittavaa kohdetta kokonaisvaltaisesti, löytää ja paljastaa tosiasioita pikemmin kuin todentaa jo olevia väittämiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 151-152.)

Teemahaastattelu

Teemahaastattelulle on tyypillistä, että aihepiiri on haastateltavalle tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys selviävät myöhemmin. Teemahaastattelu sopii hyvin kvalitatiivisten tutkimusten lähtökohtiin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 203). Kohdennetussa teemahaastattelussa tiedetään jo alussa haastateltavalla olevan tutkimusaiheesta kokemusta tai tietoa. Haastatteliija voi syventää saatua vastausta muotoillessaan seuraavaa kysymystä. (Hirsjärvi & Hurme 2017,47,109).

Tässä työssä kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä oli sopivin vaihtoehto, koska tutkimuskysymyksinä oli tosiallinen elämää ja tilanteet ihmisten kokemana. Kirjallisuuskatsaukseen valitsin laajan otannan saatavilla olevista mahdollisimman tuoreista tutkimuksista ja halusin rakentaa niistä kokonaisuuden uuden näkökulman pohjalta. Teemahaastattelu sopi aiheeseen

haastateltaessa alan ammattilaista ja antoi tutkijalle mahdollisuuden saada laajemman kuvan asiasta, koska kyseinen haastattelumuoto mahdollistaa kysymysten uudelleen muotoilun ja lisäkysymysten esittämisen haastattelun edetessä, jos sellaisille tulee tarvetta.

Haastattelu toteutettiin ennalta sovittuna ajankohtana haastateltavan valitsemassa tilassa kahden kesken. Haastattelu eteni keskustelumuodossa aiheen tiimoilta. Tein haastattelun aikana tarkentavia lisäkysymyksiä esille tulleista seikoista. Haastattelua ei nauhoitettu, muisiinpanot kirjoitin paperille. Teemahaastattelun toteutus vain yhdelle haastateltavalle antoi kokonaan vapaat kädet haastattelun kulusta, koska muilta ei samoja asioita tarvinnut kysyä.

2.4 Tutkimusetiikka

Tutkimukseen ja haastatteluun osallistumisen tulee olla aina vapaaehtoista. Tutkimukseen osallistuville on annettava mahdollisuus päättää osallistuvatko he tutkimukseen (Kuula 2011, 61).

Haastateltavalle kerrottiin tutkimussuunnitelma, sekä työn tavoitteet, joten hän sai riittävät perusteet päättää suostumuksestaan haastatteluun. Haastateltava sai myös valita, kuinka paljon hänen taustoistaan kerrotaan ja onko hän näiden tietojen myötä yksilöitävissä.

Kvalitatiivisia tutkimuksia julkaistessa aineistoa tulee arvioida tunnistamisen näkökulmasta; mitä tietoja julkaistaan, karkeistetaan ja mitä jätetään pois. Nimettömyys ei aina kuitenkaan estä tunnistamista niiden joukossa, jotka tuntevat kyseisen yksikön tai organisaation, etenkin jos tutkittava esiintyy ammatillisen roolinsa edustajana. (Kuula 2011, 245.)

Tutkijalta edellytetään tunnollisuutta sekä rehellisyyttä. Erityisesti näitä piirteitä edellytetään oppialan perehtymisessä, tutkimusmateriaalin hankinnassa sekä analysoinnissa (Kuula 2011, 31).

3 SEKSUAALIRIKOSTEN MÄÄRITELMÄ JA LAINSÄÄDÄNTÖÄ

Perustuslakiin pohjautuen jokaisella ihmisellä on seksuaalinen itsemääräämisoikeus ja oikeus omasta kehostaan kaikissa tilanteissa. (PL 7§) Laki seksuaalirikoksista (RL 20§) on uudistettu 1.1.1999. Uudistus oli osa rikoslain kokonaisuudistusta. Tämän jälkeen lakia uudistettiin vielä 1.9.2014.

3.1 Raiskaus (RL 20:1§)

Joka pakottaa toisen sukupuoliyhteyteen käyttämällä henkilöön kohdistuvaa väkivaltaa tai uhkaamalla käyttää sellaista väkivaltaa, on tuomittava raiskauksesta vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi vuodeksi.

Raiskauksesta tuomitaan myös se, joka käyttämällä hyväkseen sitä, että toinen tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden, pelkotilan tai muun avuttoman tilan takia on kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan, on sukupuoliyhteydessä hänen kanssaan.

Jos raiskaus huomioon ottaen uhkauksen vähäisyys taikka muut rikokseen liittyvät seikat on kokonaisuutena arvostellen vähemmän vakava kuin 1 ja 2 momentissa tarkoitettut teot, rikoksenteijä on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Samoin tuomitaan se, joka muulla kuin 1 momentissa tarkoitettulla uhkauksella pakottaa toisen sukupuoliyhteyteen. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei sovelleta, jos raiskauksessa on käytetty väkivaltaa.

Yritys on rangaistava.

Pakottamisella käsitetään uhrin toimimisen estämistä fyysisesti tai vaikuttamalla hänen tahtonsa uhkailemalla, jolloin raiskaaja saa uhrin toimimaan tahtonsa mukaan. Väkivallan uhan ei tarvitse koskea uhria itseään, vaan uhka voi kohdistua myös johonkin uhrin läheiseen, kuten puolisoon tai lapseen. (Koskinen 2013, 11.)

3.2 Törkeä raiskaus (RL 20:2§)

Jos raiskauksessa

1) aiheutetaan toiselle vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila,

2) rikoksen tekevät useat tai siinä aiheutetaan erityisen tuntuva henkistä tai ruumiillista kärsimystä,

3) kohteena on kahdeksatoista vuotta nuorempi lapsi,

4) rikos tehdään erityisen raa'alla, julmalla tai nöyryyttävällä tavalla tai

5) käytetään ampuma- tai teräasetta tai muuta hengenvaarallista välinettä taikka muuten uhataan vakavalla väkivallalla

ja raiskaus on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikosentekijä on tuomittava törkeästä raiskauksesta vankeuteen vähintään kahdeksi ja enintään kymmeneksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Törkeän raiskauksen tunnusmerkistö täyttyy, mikäli teko on ollut kokonaisuutena arvostellen törkeä tai aiheuttanut muita seurauksia, joista tekijä ollut tietoinen. Henkiset vauriot eivät kuulu tähän, vaan tällä tarkoitetaan vain fyysisiä vaurioita. Ensimmäisen momentin vakava seuraus voi olla esimerkiksi HIV-infektio, vaikea ruumiinvamma voi olla jonkinlainen murtuma ja hengenvaarallinen tila voi syntyä huumaavista aineista. (Koskinen 2013, 13.)

3.3 Pakottaminen seksuaaliseen tekoon (RL 20:4§)

Joka väkivallalla tai uhkauksella pakottaa toisen ryhtymään muuhun kuin 1 §:ssä tarkoitettuun seksuaaliseen tekoon tai alistumaan sellaisen teon kohteeksi ja se olennaisesti loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta, on tuomittava pakottamisesta seksuaaliseen tekoon sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

Pakottamisesta seksuaaliseen tekoon tuomitaan myös se, joka käyttämällä hyväkseen sitä, että toinen tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden, pelkotilan tai muun avuttoman tilan takia on kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan, saa hänet ryhtymään 1 momentissa tarkoitettuun seksuaaliseen tekoon tai alistumaan sellaisen teon kohteeksi ja se olennaisesti loukkaa hänen seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan.
[\(13.5.2011/495\)](#)

Yritys on rangaistava.

Seksuaaliseen tekoon pakottamista pidetään pienempänä vääryytenä, kuin pakottamista sukupuoliyhteyteen, mikä heijastuu suoraan rangaistusasteikkoon. Seksuaalisella teolla tarkoitetaan muuta seksuaalista tekoa kuin sukupuoliyhteyttä. Tekijän ei ole tavoiteltava seksuaalista tyydytystä, vaan riittää, että teko on objektiivisesti arvioituna seksuaalinen. Rangaistava pidetään sekä pakottaminen seksuaaliseen tekoon aktiivisesti ja altistuminen passiivisesti. Tekijä voi pakottaa uhrin masturboimaan itseään tai pakottaa uhrin katsomaan itseään masturboimassa. Tunnusmerkistö edellyttää teon loukkaavan olennaisesti uhrin seksuaalista itsemääräämisoikeutta. (Koskinen 2013, 15-16.)

3.4 Seksuaalinen hyväksikäyttö (RL 20:5§)

Joka asemaansa hyväksikäyttäen taivuttaa sukupuoliyhteyteen tai ryhtymään muuhun seksuaalista itsemääräämisoikeutta olennaisesti loukkaavaan seksuaaliseen tekoon tai alistumaan sellaisen teon kohteeksi

1) kahdeksaatoista vuotta nuoremman henkilön, joka on koulussa tai muussa laitoksessa hänen määräysvaltansa tai valvontansa alainen taikka muussa niihin rinnastettavassa alisteisessa suhteessa häneen,

2) kahdeksaatoista vuotta nuoremman henkilön, jonka kyky itsenäisesti päättää seksuaalisesta käyttäytymisestään on hänen kypsymättömyytensä sekä osapuolten ikäeron vuoksi olennaisesti heikompi kuin tekijällä, käyttämällä törkeästi väärin tämän kypsymättömyyttä,

3) henkilön, joka on hoidettavana sairaalassa tai muussa laitoksessa ja jonka kyky puolustaa itseään taikka muodostaa tai ilmaista tahtoaan on sairauden, vammaisuuden tai muun heikkoudentilan vuoksi olennaisesti heikentynyt, tai [\(27.6.2014/509\)](#)

4) henkilön, joka on hänestä erityisen riippuvainen, käyttämällä törkeästi väärin tätä riippuvuussuhdetta tekijästä,

on tuomittava seksuaalisesta hyväksikäytöstä sakkoon tai vankeuteen enintään neljäksi vuodeksi.

2 momentti on kumottu L:lla [13.5.2011/495](#).

Yritys on rangaistava.

Pykälä ei edellytä pakottamista, vaan seksuaalinen teko voi tapahtua myös täysin ilman vastustusta. Tekijä voi taivuttaa alistetussa asemassa olevan henkilön seksuaaliseen tekoon jonkun kolmannen osapuolen kanssa. Alisteisella asemalla tarkoitetaan esimerkiksi kouluja, leirejä, valmentaja ja valmennettava-asetelmaa. Pykälän neljä erityisellä riippuvuudella käsitettään uhrin toimeentuloa, asumisen tai terveyden olevan tekijästä päätöksistä riippuvainen. (Ruuska 2017.)

3.5 Seksuaalinen ahdistelu (RL 20:5a§)

Joka koskettelemalla tekee toiselle seksuaalisen teon, joka on omiaan loukkaamaan tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta, on tuomittava, jollei teosta muualla tässä luvussa säädetä rangaistusta, seksuaalisesta ahdistelusta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

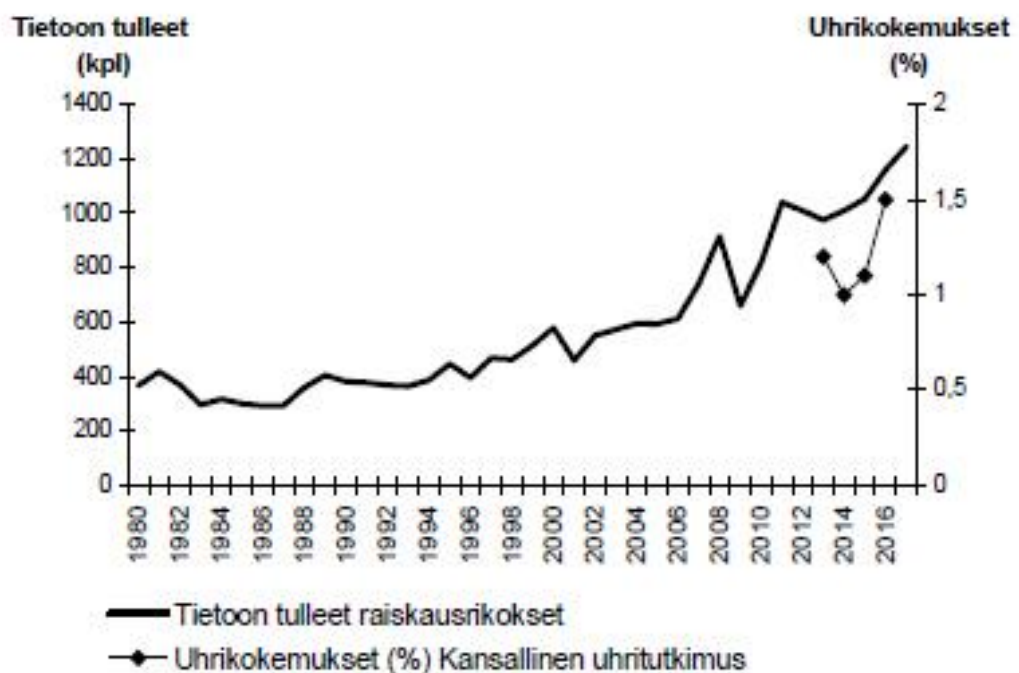
Pykälän koskettelulla tarkoitetaan sivelyä, taputtelua tai muuta intensiivistä tekemistä, joka kohdistuu tavanomaisesti seksuaalisesti merkittäviin ruumiinosiin kuten rintoihin, takapuoleen, reisiin tai sukupuolielimiin. Kosketteluun rinnastettava teko voi olla myös seuraamista sukupuoliyhteyttä ehdotellen. Teolla ei välttämättä tavoitella tekijän kiihottumista, vaan kyse voi olla valta-aseman tavoittelusta. Tekijän motiivi ei ole osa rikoksen tunnusmerkistöä. Tunnusmerkistön täyttyminen on varsin matalalla ja tekoon saattaa syyllistyä uhrille täysin tuntemattomat henkilöt esimerkiksi kadulla tai julkisissa liikennevälineissä. (Ruuska 2017.)

3.6 Seksuaalirikoksiin liittyvää lainsäädäntöä ja tilastoja

Tässä työssä käsitteillä raiskausrikokset tarkoitan raiskausta ja törkeää raiskausta (RL 20:1–2). Pakottamista sukupuoliyhteyteen koskeva pykälä (RL 20:3§) kumottiin 1.9.2014 voimaan tulleella lailla. Nykyisin raiskauksen perusmuotoa lievemmistä teoista rangaistaan myös raiskauksina (RL20:1 § 3), joiden rangaistusasteikoksi on määrätty raiskauksen perusmuotoa lievemmit rangaistukset. Raiskausrikoksissa on vielä lain voimaantulon jälkeen jonkun verran mainintoja rikoksia, jotka on merkitty sukupuoliyhteyteen pakottamiseksi. Nämä erot johtuvat siitä, että kyseiset rikokset on tehty vanhan lain aikana. (Rikollisuustilanne 2017, 87.)

Rikokseen tulee soveltaa sitä lakia, joka oli voimassa rikosta tehtäessä. Mikäli teosta saatava rangaistusasteikko on lieventynyt, niin tuomio on annettava lievemmän rangaistusasteikon mukaan. (RL 3:2§.)

Poliisin tietoon tulleiden tilastoitujen raiskausrikosten määrä on kasvanut kymmenvuotijaksolla 2008-2017 noin neljänneksellä. Törkeiden raiskausten määrä on kasvanut voimakkaasti vuosina 2015–2017 verrattuna aikaisempiin vuosiin, johtuen lakimuutoksesta. Lakimuutoksesta johtuen alle 18-vuotiaaseen kohdistuneita tekoja pidetään törkeinä, mikäli ne ovat myös kokonaisuutena arvioituna törkeinä. Törkeiden raiskaustapausten osuus vuosina 2015-2017 oli 11–12 prosenttia kaikista raiskauksista, kun se oli vuosina 2010-2014 3–5 prosenttia. Lievemmin rangaistavien raiskausten (nykyinen RL 20:1 § 3) osuus on pudonnut 4-6 prosenttiin vuosina 2015–2017 vuosina 2011–2013 vallinneesta (pakottaminen sukupuoliyhteyteen) noin 20 prosentin osuudesta. Perusmuotoisen raiskauksen osuus on pysynyt noin 75–85 prosentin tuntumassa. (Rikollisuustilanne 2017, 87.)

Yllä oleva kuvio: Poliisin tietoon tulleet raiskaukset (RL 20:1–3) sekä kansallisen uhritutkimuksen mukaan sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen käyttäytymiseen pakottaminen tai näiden tekojen yrityksen kohteeksi joutuneet.

Lähde: Tilastokeskus, kansallinen uhritutkimus (Rikollisuustilasto 2017, 89.)

Vuoden 2017 tilastoa poliisin tietoon tulleista raiskausrikoksista:

Uhreista 97 prosenttia oli naisia ja kolme prosenttia miehiä ja uhreista 12 prosenttia oli alle 15-vuotiaita, runsas kolmasosa 15-20-vuotiaita ja 49 prosenttia uhreista oli yli 20-vuotiaita. Tekijöistä 99,1 prosenttia oli miehiä ja vajaa prosentti naisia, uhreista 1,4 prosenttia alle 15-vuotiaita, viidesosa 15-20 vuotiaita ja 79 prosenttia yli 20-vuotiaita. Rikoksista 66 prosenttia tapahtuu yksityisessä asunnossa ja kolmasosa tuomioistuimen käsittelyyn päätyneistä raiskaustapauksista olivat seurustelusuhteessa tai puolisoita keskenään ja neljäsosassa tapauksissa oli kyseessä tuttava tai ystävä. Huomioitavaa tilastossa on, että kokonaan tuntemattomiksi jääneet tekijät eivät sisälly tähän tilastoon. (Rikollisuustilasto 2017, 90.)

Seksuaalirikoksia voidaan tilastollisesti tarkastella myös siitä näkökulmasta, kuinka suuri osa rikoksista, jotka on ilmoitettu poliisille ja niiden etenemistä syyttäjälle ja tästä eteenpäin tuomioistuimeen. Vuosina 2007-2011 poliisille ilmoitettiin yhteensä 4 171 raiskausrikosta, jotka olivat rikoslain 20 luvun 1-3§ mukaisia. Näistä tapauksista 2 701 selvitti poliisi ja syyttäjälle asti eteni 2 554. Tapauksista 994 nostettiin syyte. Syyte hylättiin 251 tapauksessa, joka oli 25,3 prosenttia syytetyistä tapauksista. Syytteen hylkäämistä koskeva prosenttiosuus on huomattavasti korkeampi, kuin muissa rikoksissa. (Ojala 2014, 9.)

Seksuaalirikosten ilmoitettu lukumäärä on korkea, verrattuna tuomioistuihin päätyvien rikosten määrään. Rikosten selvittäminen ja tutkiminen on ihmisoikeuskysymys. Seksuaalirikokset tulee tutkia nopeasti ja tehokkaasti, jotta uhrien ihmisoikeudet tulevat turvatuiksi. (Ojala 2011, 9.)

4 RAISKAUSTRUMA

Väkivaltakokemuksen jälkeen uhrin maailma on kaoottinen, etenkin välittömästi tapahtuman jälkeen. Uhri voi olla sekava ja itsensä ilmaiseminen ja tapahtuneesta kertominen voi olla vaikeaa. Uhri on pyrittävä saamaan turvallisesti takaisin todellisuuteen. Työntekijän tulee olla rauhallinen, ottaa katsekontaktia ja tarvittaessa pitää jopa kädestä kiinni. Uhri saattaa olla myös järkevästi ja rauhallisesti käyttäytyvä, jolloin kyse voi olla väkivallan jälkeisestä emotionaalisesta kriisistä. Uhrien mielestä etenkin tapahtuman jälkeinen ensimmäinen kontakti samaa sukupuolta olevan kanssa on hyvin tärkeä. Mikäli työntekijällä on ennakoasenteita ja negatiivisia käsityksiä tai hänellä ei ole tarpeeksi tietoa uhrin kokemasta välivallasta,

voi uhri tuntea tulevansa kohdelluksi kuten väkivallantekijä häntä kohteli. Tällöin puhutaan kaksoissitomisen tai -alistamisen vaarasta. (Koskinen 2013, 23).

Raiskaustrauman erityispiirteet

Raiskaustrauma on muihin traumaattisiin tilanteisiin nähden erityisen vaikea. Uhri kokee traumaattista stressiä tilanteen sattumanvaraisuuden, äkillisyyden ja ennakoimattomuuden vuoksi. Intensiivinen tunkeutuminen yksityisyyteen, intiimi kontakti toiseen uhkaavalla ja nöyryyttävällä tavalla, sekä hyökkäys ruumiin rajojen sisäpuolelle aiheuttavat usein kuolemanpelkoa ja kontrollin menetyksen tunteen. Uhri saattaa kokea voimakasta häpeää ja syyllisyyttä tapahtuneesta. Ympäristön reaktiot pelottavat, eikä tämän vuoksi välttämättä uskalleta edes kertoa tapahtumasta kenellekään. Uhri saattaa samaistua hyökkääjän aggressioon ja halventavaan asenteeseen itseään kohtaan. Raiskauksen uhrilla on tarve löytää selitys teolle, jotta kauhistuttava kontrolloimattomuuden tunne katoaisi ja tämän vuoksi uhri saattaa alkaa syyttää itseään tapahtuneesta. (Raijas 2000, 5-6.)

Raiskaustrauma on yksinäinen, vaiettu ja hävetty kokemus. Tapahtumaa ei voi jakaa, kuten sodissa ja luonnonkatastrofeissa. Traumasta puuttuu todistajat ja läpielämiseen osallistuvat ihmiset ympäriltä. (Raijas 2000, 2.)

5 ENSIKOHTAAMISEN VAIKUTUKSET UHRIN SELVIYTYMISEEN JA RIKOSPROSESSIN MYÖHÄISEMMÄSSÄ VAIHEESSA

Poliisin tavalla suhtautua seksuaalirikoksen uhriin on suuri merkitys. Poliisi saattaa olla raiskauksen uhrin ensimmäinen viranomainen, jonka hän tapaa ja poliisi saattaa myös jäädä ai-noaksi viranomaiseksi. Ensimmäinen tapaaminen on kriittinen ja voi määrittää uhrille tavan käsitellä asiaa ja koko selviytymisprosessia. Uhrin kanssa työskentelevien tulisi tietää ja tunnistaa raiskaustrauman vaikutukset, sillä muutoin uhrin käyttäytymistä voidaan arvioida väärin, eikä riittävän hienotunteisesti tai empaattisesti. (Kainulainen 2004, 32.)

Mikäli uhri kokee saavansa epäystävällistä, vähättelevää, välinpitämätöntä tai syyllistävää kohtelua hän saattaa haluta vetäytyä rikoksen tutkinnasta. (Raijas 2001, 357.) Uhri on herkkä ja tämän vuoksi vaistoaakin hyvin herkästi, jos hänen sanaansa epäilläään, tekoa vähätellään

tai asenne on jotenkin syyllistävä. (Kainulainen 2014, 32-33.) Toisaalta poliisin epäilevä asenne kuuluu poliisin työhön. (Korander 2004, 9).

Käytännössä ongelma saattaa olla poliisin asenteessa, mikäli poliisi kokee, ettei hänen työhönsä kuulu raiskauksen uhrin tukeminen selviytymän tilanteesta (Kainulainen 2004, 33). Uhrin epäsensitiivinen kohtelu voi johtaa jopa siihen, että rikos ei selviä. Tällöin paitsi yksittäiset uhrin, mutta myös rikosoikeudellinen järjestelmä saa kolauksen, koska järjestelmä ei pysty huolehtimaan ja suojelemaan uhreja asianmukaisesti. (Jordan 2001, 701-704.)

Seuraava lainaus on ote vanhemman rikoskonstaapelin Marja Vuennon julkaisemasta kirjoituksesta Murharyhmän julkaisussa 01/2001, Seksuaalirikosten tutkinta ei ole naisasiaa eikä kriisiterapiaa. "On epärehellistä uskotella ihmisille, ettei heillä ole osaa eikä arpaa siihen mitä heille tapahtuu. Seksuaalirikoksen uhrille on hyvä jäsentää, mihin saakka hänen moraalinen vastuunsa omasta turvallisuudestaan yltää ja mistä alkaa raiskaajan / hyväksikäyttäjän rikosoikeudellinen vastuu. Väitän, että tämä jäsenitys on uhrille terapeutisempaa kuin ylenmääräinen paapominen."

Poliisilla on kaksi roolia: tehdä rikostutkintaa sekä tukea uhria. Ymmärtäväisesti ja ystävällisesti kohdellusta uhrista poliisi saa hyvän yhteistyökumppanin rikoksen selvittämiseen. (Ellonen, Karstinen & Nykänen 1996, 125-130.)

5.1 Poliisin kohtaaminen kentällä

Uhrin ovat kritisoineet etenkin kenttämiesten kohdalta, ettei heillä ole aikaa kuunnella uhrin tuntemuksia. Uhrin kuvailivat poliiseja kylmiksi ja välinpitämättömiksi. He olivat aiheuttaneet uhreille epätoivon, pelon ja epäilyksen tunteita. Varsinaisten tutkijoiden uhrin kokivat olevan empaattisia ja ymmärtäväisiä. Monesti kuitenkin kentällä kohdatun poliisin kohtelulla oli suurempi vaikutus uhriin. (Tuorila 2000, 52.)

Harva nainen uskaltaa edes kääntyä poliisin puoleen raiskauksen jälkeen. Uhrin ovat kertoneet heitä tukeville henkilöille olevan tärkeää, että rikosilmoitus otetaan vakavasti. Jotkut uhrin ovat pitäneet poliisin kanssa asioimista jopa parantavana ja raiskauksesta toipumista edistävänä asiana. (Kainulainen 2004, 32, 81.) Arvioiden mukaan poliisin tietoon tulee vain viidestä kymmeneen prosenttia seksuaalirikoksista (Luennot seksuaalirikoksista).

5.2 Poliisin kanssa koetun negatiivisen kohtaamisen vaikutukset rikosprosessiin

Raiskauksen uhri tarvitsee monenlaista tukea ja apua. Uhri tarvitsee tukea rikosprosessin edetessä ja tietoa omista oikeuksistaan. Raiskaustrauma jo itsessään vaikuttaa selviytymiseen. Jos poliisi on epäileväinen, voi uhri haluta perääntyä koko rikosprosessista. (Kainulainen 2004, 32-33.) Huono kohtelu voi johtaa myös uhrin uudelleentraumatisoitumiseen (Raijas 2001, 357). Uhri voi saada siis sekundaarisen trauman, jolla tarkoitetaan traumaa, joka ei aiheudu itse rikoksesta vain tämän jälkeen tapahtuneesta kohtaamisesta ja tapahtumista.

Seksuaalirikoksen uhrin on tärkeää käydä raiskausnäytteissä lääkärissä, josta voidaan saada usein merkittävä osa todistusaineistoa, kuten tekijän DNA:ta. Näytteillä tulisi käydä mahdollisimman nopeasti heti tapahtuneen jälkeen vaatteita vaihtamatta ja ennen suihkua, sillä muuten todistusaineisto häviää. Oikeuslääketieteellinen tutkimus on tärkeä osa rikosprosessia. Toisinaan raiskattu voi aluksi kieltäytyä menemästä tutkimuksiin, mutta poliisi tai ystävä saattaa saada hänet suostuteltua tutkimuksiin (Kainulainen 2004, 58). Raiskaus eroaa muista rikoksista, koska uhri joutuu todistelemaan syyttömyyttään (Honkatukia, Niemi-Kiesiläinen & Näre 2000, 120.)

Poliiseja on kritisoitu monestakin näkökulmasta seksuaalirikostutkinnasta ja tutkintaprosessin eri vaiheissa, kuten liian vähäisestä paneutumisesta asiaan ja tutkinnan hitaudesta, mutta eniten seksuaalista väkivaltaa kokeneet olivat tyytymättömiä poliisin kanssa asioidessaan saamastaan kohtelusta. (Honkatukia & Kivivuori 2011, 11-12.)

5.3 Uhrin toipuminen

Seksuaalinen väkivalta tuottaa ulkopuolisuuden tunnetta, joka saattaa kestää läpi elämän (Honkatukia ym. 2000, 120). Raiskauksen jälkeinen ensimmäinen kohtaaminen määrittää usein miten uhrin toipuminen lähtee käyntiin. (Kainulainen 2004, 32.)

Uhri saattaa kokea koetun väkivallan kertautuvan viranomaismenettelyssä. Joskus oikeusprosessi voi olla itse raiskausta traumaattisempi, mutta tekijän saattamisella vastuuseen teostaan on uhrin toipumista edistävä vaikutus. (Honkatukiainen ym. 2000, 120-121.)

6 SEKSUAALIRIKOKSET, ESITUTKINTA JA AMMATTITAITO

Tutkimusten mukaan seksuaalirikostutkinta vaatii erityisosaamista ja järkyttyneen ihmisen kohdatessa tulisi olla erityisen inhimillinen. Työelämä tuottaa vaatimuksia, joita vaaditaan ammattitaitoiselta työntekijältä. Kvalifikaatio on osaamista, jolla vastataan työnantajan ja työn tuomiin haasteisiin. Ammattitaitoon vaikuttaa myös kompetenssi, joka tarkoittaa ammatillista osaamista, jolla vastataan työn asettamiin kvalifikaatiovaatimuksiin. (Koskinen 2013, 18.)

6.1 ETL 3§ Esitutinnan toimittaminen

Esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muuten on syytä epäillä, että rikos on tehty.

Ennen esitutinnan aloittamista esitutkintaviranomaisen on tarvittaessa selvittävä 1 momentissa tarkoitettuun rikosepäilyyn liittyvät seikat erityisesti siten, että ketään ei aiheettomasti aseteta rikoksesta epäillyn asemaan ja että asian sitä edellyttäessä voidaan tehdä 9 §:n 1 momentissa tai 10 §:n 1 momentissa tarkoitettu ratkaisu esitutinnan toimittamatta jättämisestä. Esitutinnan aloittamista edeltäviin toimenpiteisiin sovelletaan soveltuvin osin tämän lain säännöksiä.

Tutkinnanjohtaja päättää tarvittaessa siitä, toimitetaanko esitutkinta, ja päätöksen tekemiseen mahdollisesti tarvittavien seikkojen selvittämisestä. Asian selvittämiseksi tarpeellisiin esitutkintatoimenpiteisiin saadaan ryhtyä ennen tutkinnanjohtajan päätöstä.

Poliisi ei voi siis päättää mitä rikoksia se tutkii. Kun tulee epäily mahdollisesti tapahtuneesta rikoksesta, on aloitettava esitutkinta. Kentällä ei työskentele pääasiassa johonkin määrättyihin rikoksiin erikoistuneita partioita, vaan kaikkien on osattava työskennellä kaikenlaisten rikosten parissa.

Poliisin tehtävä on tutkia ja selvittää rikoksia. Poliisin tehtävänä ei ole uskoa mitään. Ammattitaitoinen poliisi kyselee tarkasti ja tämän pohjalta tarkentaa tapahtumien kulkua, jotta saataisiin selville totuus koko tapahtumasta. Poliisin velvollisuus on tutkia myös epäillyn puolesta puhuvat seikat ja huomioida, että on myös mahdollista, ettei mitään rikosta ole tapahtunutkaan. (Koskinen 2013, 24.)

6.2 Alustava puhuttelu ja hyödyntämiskielto

Kuten jokaisen rikoksen esitutkinnassa, myös seksuaalirikosten tutkinnassa on tärkeää huomioida alustavan puhuttelun tärkeys. Asianomistajalle ja epäillylle tulee kertoa hänen oikeutensa ja velvollisuutensa, jotta alustavissa puhutteluissa saatu tieto ei mene rikosprosessin myöhemmissä vaiheissa hyödyntämiskieltoon.

Landgren on pohtinut Pro Gradu tutkielmassaan hyödyntämiskiellon voivan näkyä pahimmillaan etäisvaikutuksena muiden rikoksesta saatujen todisteiden kohdalla. Esimerkiksi mikäli epäilty on kertonut alustavassa puhuttelussa, jotain ja tämän kertomuksen perusteella olisi tehty kotietsintä, josta saatu todistusaineisto rikokseen. Näyttö, joka saatu mahdollisesti sillä perusteella, että epäilty ei ole ollut tietoinen epäillyn oikeuksista ja velvollisuuksistaan voi mennä hyödyntämiskieltoon.

On hyödyttöä määrätä vain lausunto hyödyntämiskieltoon, mikäli lausunnon perusteella löydettyä todistusaineistoa voidaan hyödyntää epäiltyä vastaan. Virheellistä viranomaismenettelyä ei ole syytä suojella. Välillisesti hankittujen todisteiden käyttö vaarantaisi oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumisen. (Landgrén, 2015, 27-28.)

Hyödyntämiskiellon etäisvaikutukset eivät ole Suomessa vielä arkipäivää, mutta tulevaisuudessa jopa mahdollista. Tämä lisää ensipartion toiminnan tärkeyttä tehdä työ alusta asti kaikkien ohjeiden ja lakipykäliden mukaan.

6.3 Työelämäosaamisen kvalifikaatiot ja kompetenssit

Työelämäosaamisen suppeassa näkökulmassa voidaan käsitellä seksuaalirikoksia tutkivien poliisien ammattitaitoa. Osaaminen koostuu tiedosta, taidosta, asenteesta ja motivaatiosta. Asenne on työntekijään sisäistynyt hitaasti muuttuva reaktiovalmius, useimmiten melko pysyvä ja se heijastaa yksilön arvoja. Motivaatio liittyy työelämän tilanteeseen ja on lyhytaikaisempi. Motivaatio antaa työlle suunnan ja voimaa. Asenteen ja motivaation avulla työntekijä määrittää miten käyttää omia tietojaan ja taitojaan. (Koskinen 2013, 18-19.)

Tuotannolliset kvalifikaatiot käsittävät tekniset perusvalmiudet, joiden avulla pystytään hoitamaan työtehtävät sisällöllisesti. Niihin kuuluvat teoreettisesta tiedosta, keskeisistä menettelytavoista ja työkalujen tuntemisesta, soveltamistaidoista ja alan kehityksen sekä tilan

tuntemisesta. Tuotannollistekniset taidot ovat työntekijän uravalintojen ja erikoistumiskoulutuksen myötä saatuja taitoja sekä organisaatio-osaamista. (Viitala 2005, 116-117.)

Sosiaalisia kvalifikaatioita ovat vuorovaikutustaitoja, kykyä lukea toisen ihmisen tunteita ja ratkaista ristiriitoja. Sosiaalisista taidoista riippuu, miten työntekijä toimii vuorovaikutustilanteissa ja miten hän ymmärtää, motivoi ja ohjaa muita. Sosiaaliset taidot ovat ydinpätevyyttä, koska suuressa osassa työtehtäviä toimitaan muiden ihmisten kanssa. Sosiaalisesti taitava työntekijä pystyy kommunikoimaan toisten kanssa sujuvasti, ymmärtää itseään sekä toisia ja hänellä on hyvä tilannetaju. (Viitala 2005, 117-118.)

Innovatiivinen kvalifikaatio käsittää persoonalliset piirteet, kuten luovuuden sekä kyvyn kestää epävarmuutta. Luovuus on kykyä toimia uusissa tilanteissa. Työelämän nopeissa muutoksissa tarvitaan innovatiivista jatkuvaa oppimiskykyä ja itsensä kehittämistä. (Viitala 2005, 118.)

Normatiiviset kvalifikaatiot ovat työntekijän henkilökohtaisia ominaisuuksia, kuten motivaatio, oma-aloitteisuus, aloitteellinen ja aktiivinen toiminta, jossa ottaa vastuun omasta käyttäytymisestä ja luottamusta omaan pysyvyyteen. Normatiivisiin ominaisuuksiin ei pystytä vaikuttamaan ulkopuolelta niin suoraviivaisesti kuin kognitiivisiin taitoihin. (Viitala 2005, 118.) Poliisille tärkeä normatiivinen taito on esimerkiksi paineensietokyky.

Kompetenssi on yksilön henkilökohtaisia ominaisuuksia, joita tarvitaan työssä menestymisessä ja elämässä (Salonen 2002, 269). Kompetenssilla tarkoitetaan myös pätevyyttä ja kelpoisuutta määrättyyn virkaan. Kompetensseja on mahdollista hankkia lisää työkokemuksen tai koulutuksen kautta. Organisaatiospesifit kompetenssit ovat työntekijän tietoja ja taitoja, jotka ovat laadukkaita hänen työskentelemässään organisaatiossa. Ammatillinen pätevyys tulee monista osa-alueista, kuten vahvasta tietopohjasta, joka koostuu ammatin sekä erikoisalan tiedoista. (Koskinen 2013, 20-21.)

6.4 Poliisimiehen ammattitaito

Poliisimiehen pätevyys on kvalifikaatioiden ja kompetenssien summa. Ammattitaitoisen poliisin on toimittava joustavasti erilaisissa työtehtävissään henkilökohtaisten tietojensa ja taitojensa pohjalta. Poliisin ammatillinen pätevyys vaatii työssä oppimisen lisäksi jatko- ja täydennyskoulutusta. (Rousi 1985, 26.)

Osa poliisin ammattitaitoa on osata käyttää ammatin mukanaan tuomia oikeuksia ja velvollisuuksia oikein. Poliisin on osoitettava virka-asemansa mukaista käyttäytymistä sekä virkaajalla että vapaa-aikanaan. Uusia lakeja säädetään jatkuvasti ja pysyäkseen muutoksissa mukana poliisimiehen on oltava tietoinen lakiuudistuksista. Poliisimiehen pätevyys on osamista, henkilökohtaisia kykyjä, asennetta ja työhön motivoitumista, sekä organisaation vaatimuksia, että yhteiskunnan odotuksia. (Koskinen 2013, 21-22.)

6.5 Seksuaalirikostutkinnan ammattitaito ja hyvän seksuaalirikostutkijan ominaisuudet

Seksuaalirikosten tutkijan tulisi olla sinut oman seksuaalisuutensa kanssa ja sietää ja hyväksyä erilaisuutta (Koskinen 2013, 24). Seksuaalirikoksia tutkivalla poliisimiehen tiedot seksuaalisesta väkivallasta, sen seurauksista ja uhrin kohtaamisesta auttavat uhrin avun saamisessa ja auttavat uhria tulemaan oikein ymmärretyksi ja saamaan hyvää kohtelua. Jokaista seksuaalirikoksen uhria on kohdeltava yhdenvertaisesti ja tasapuolisesti. Asiaa tutkivan poliisimiehen omat mielipiteet, halu ja kyky tutkia seksuaalirikoksia eivät saa vaikuttaa esitutkintaan. (Koskinen 2013, 22).

Uhrit toivovat tutkivalta poliisilta ihmistuntemusta, kuuntelemisen taitoa, empaattisuutta, kykyä tunnistaa tunnetiloja sekä henkilökemiaa. Näiden piirteiden ja taitojen avulla uhrin on helpompi kertoa tapahtuneesta. Seksuaalirikostutkijoiden sosiaaliset kvalifikaatiot nousivat tärkeimmäksi ominaisuudeksi ja sillä on suuri merkitys uhrin toipumiseen tapahtuneesta. Uhrit arvostivat myös kokemusta poliisityöstä sekä elämästä yleensä. (Koskinen 2013, 36.)

Seksuaalirikostutkijoiden mielestä tutkijan kuuluisi olla asiaan perehtynyt ja kouluttautunut, koska seksuaalirikostutkinta ei ole poliisi perustyötä. Hyvä seksuaalirikostutkija pystyy sulkemaan ulkopuolelle omat mielipiteensä rikostutkinnasta. Myös tutkijoiden mielestä elämäkokemus ja kokemus poliisityöstä muutoin ovat eduksi. Yksi haastatelluista tutkijoista ei uskonut uhrin kokevan saavansa ammattitaitoista ja oikeudenmukaista kohtelua mikäli tutkijana on kaksikymppinen poliisimies vailla elämäkokemusta. Eräs toinen haastateltavista ei taas usko iän itsessään olevan merkitsevässä asemassa, mutta elämäkokemusta pitäisi löytyä. Tutkijoiden mukaan työtä oppii tekemällä, mutta koska aihe on todella herkkä, pitää poliisimiehen henkilökohtaisten ominaisuuksien olla kunnossa. (Koskinen 2013, 43.)

Poliisimiesten mielestä hyvältä seksuaalirikostutkijalta edellytetään palveluallttiutta ja empaattisuutta. Uhria pitää osata kohdella hellävaraisesti, mutta samalla tutkijan on uskallettava puhua asioista niiden oikeilla nimillä, jotta vältetään vääriä tulkinnoita. Hyvä tutkija osaa kuunnella uhria. Kuulustelukin on jonkinlaista terapiaa. Seksuaalirikostutkijan pitää osata ottaa työ työnä ja oma kestävyys täytyy olla korkealla, jotta jaksaa tehdä henkisesti raskasta työtä. Kaikkien haastateltavien mielestä poliisimiehen sukupuolella on väliä ja uhrien olisi helpompi puhua samaa sukupuolta olevalle työntekijälle. (Koskinen 2013, 43-44.)

Sekä uhrin että poliisin korostivat tutkijan sosiaalisia ja tuotannollisia kvalifikaatioita. Poliisit itse kuitenkin korostivat enemmän erityisen koulutuksen saamista seksuaalirikostutkintaan, kokemusta poliisin työstä, elämäkokemusta yleensä sekä sukupuolta. Kaikkien Koskinen tutkimuksessa haastateltujen poliisien mielestä seksuaalirikostutkinta on erityisosaamista, joka edellyttää lainsäädännön hallintaa ja uhrille rikoksesta aiheutuvien ongelmien tiedostamista. (Koskinen 2013, 44.)

Koskinen tutkimuksen mukaan haastatellut poliisit näkivät tärkeimpinä ominaisuuksina empaattisuuden, kuuntelemisen taidon, ihmistuntemuksen, ymmärryksen uhria ja rikoksesta epäiltyä kohtaan unohtamatta olla kriittinen siitä mitä hänelle sanotaan. Lisäksi tutkimuksessa nousi esille työntekijän motivaatio työhön ja myös asenne seksuaalirikostutkintaan tulee olla kunnossa. Mikäli tutkija on itse vaikeassa elämäntilanteessa, hänen on vaikea pystyä keskittymään seksuaalirikosten tutkintaan. joten tutkivan poliisimiehen oman elämän tulisi olla myös kunnossa. (Koskinen 2013, 44.)

Uhrin selviytymisen ja rikoksen selvittämisen kannalta poliisimiehen empaattinen kohtelu uhria kohtaan on ensiarvoisen tärkeää (Kainulainen 2004, 64-65). Aiemmissa tutkimuksissa sekä Koskinen tutkimuksessa tulee esille raiskauksen uhrien tukemisen tärkeys rikosprosessissa. Uhrien kohtaavien henkilöiden tulisi olla tietoisia raiskaustraumasta ja sen vaikutuksista ihmiseen. Mikäli poliisimies ei ole tietoinen raiskaustraumasta ja sen vaikutuksista uhrin, on riski tulkita uhria väärin. (Koskinen 2013, 45.)

Väkivallasta saa kysyä suoraan, sillä usein uhri kokee helpotusta, kun työntekijä ottaa vastuun asian käsittelystä. Ensimmäisessä kohtaamisessa on tärkeä käydä läpi oleelliset asiat asian etenemiseksi. Uhritutkimuksen mukaan neljäsosa väkivaltaa kohdanneista naisista oli tyytymättömiä poliisin toimintaan. Mikäli poliisilla ei ole valmiutta kohdata kriisissä olevaa

uhria tai puhua seksuaalirikokseen liittyvistä asioista ja tapahtumista, uhri saattaa kokea tämän syyllistämiseksi ja välinpitämättömyydeksi. (Koskinen 2014, 42-43.)

7 KOULUTUS SEKSUAALIRIKOSTUTKINTAAN POLIISIAMMATTIKORKEAKOULUSSA

Koulun antama koulutus seksuaalirikostutkintaan on osa esitutkinnan opetusjaksoa, rikostyyppien erityispiirteitä osajaksolla. Kurssi sijoittuu koulutuksen ensimmäiselle vuodelle, ja sen viimeiseen eli neljänteen periodiin. Opiskelijat lähtevät työharjoitteluun nuoremman konstaapelin virkanimikkeellä, kun koulua on käyty puolitoista vuotta.

7.1 Poliisin (AMK) peruskoulutukseen sisältyvä koulutus seksuaalirikostutkintaan Poliisiammattikorkeakoulussa

Seksuaalirikosten osalta kurssilla käydään läpi vain lyhyesti lainsäädäntöä ja partion toimintaa, paikkatutkintaa sekä SERI -paketin sisältöä, lomakkeita ja näyttöiden ottoa (OV-Moodle Polamk 1.) Kurssin materiaali koostuu luentorungosta, joka on 20 sivua pitkä, jonka lisäksi on luentopohjat seksuaalirikosten alkutoimista, seksuaalirikosten näyttöjenotto ja seksuaalirikostutkimuspakkauksen teippitaltointiohje. Seuraavana lainaus opetusmateriaalista kurssin esittelysivulta: "Tässä osiossa on joitakin luentoihin liittyviä materiaaleja. Osassa on enemmän tietoa kuin mitä luennoilla käydään läpi ja niistä tuleekin sisäistää vain luennoilla käydyt asiat." (OV-Moodle Polamk 2).

Luentoja seksuaalirikostutkinnasta pidetään kaksi tai kolme 45 min oppituntia. Luennoilla käsitellään kuitenkin asiaa paljon monipuolisemmin, kuin mitä luentomateriaaleissa on. Väkivaltarikosten opettajana toimiva ylikonstaapeli kertoo tunneilla paljon eläviä esimerkkejä tilanteista, joita tullut työelämässä vastaan. Esimerkkien pohjalta käydään läpi uhrin kohtaamista ja siinä huomioitavia asioita.

Tällä hetkellä Poliisiammattikorkeakoulussa poliisi AMK perustutkinnon aikana ei ole mahdollisuutta suorittaa vapaavalintaisina kursseina seksuaalirikostutkintaan liittyviä kursseja. Suunnitelmissa ei ole ollut peruskoulutuksen aikana mahdollisesti suoritettavaa kurssia,

mutta vastaavan väkivaltarikosten opettajan mukaan ajatus siitä saattaisi olla toteuttamiskelpoinen.

7.2 Poliisiammattikorkeakoulusta valmistuneiden poliisien valmiudet toimia ensipartiossa seksuaalirikostutkinnassa opettajan näkökulmasta

Poliisiammattikorkeakoulun väkivaltarikosten opettaja kertoi haastattelussaan opetuksen olevan vain pintaraapaisu aiheesta, luennoilla tuodaan esille uhrin kohtaamista ja alustavaa puhuttamista. ja hänen tuovan mahdollisimman hyvin esimerkeillään tärkeitä asioita seksuaalirikostutkinnassa. Lehtorinnan mukaan luennot antavat opiskelijalle ennen harjoitteluun lähtöä jonkun käsityksen seksuaalirikoksista ja työparina oleva ohjaaja ohjaa nuorempaa konstaapelia raiskausrikoksen tullessa kohdalle.

7.3 Koulutusmahdollisuudet myöhemmässä vaiheessa ammattia

Koululla järjestetään jo valmistuneille poliiseille kursseja seksuaalirikostutkinnasta. Nyt Poliisiammattikorkeakoulussa on meneillään kahden viikon mittainen kurssi "Seksuaalirikokset ja lapsi poliisitoiminnassa". Kurssi järjestetään kerran vuodessa ja kurssille voi hakea virassa olevat poliisit.

Tämän hetkellä kurssilla oli ollut hyvä tilanne ja kaikki sinne hakeneet olivat mahtuneet mukaan. Kaikki osallistujat ovat tutkijoita, jotka ovat tutkineet jo seksuaalirikoksia tai juuri aloittaneet seksuaalirikosten parissa työnsä. Väkivaltarikosten opettaja kertoo kurssin osallistujina olevan 31 konstaapelia ja kaksi syyttäjää. Kurssin vetää koulun oma väkivaltarikosten opettaja ja kutsutut ulkopuoliset luennoitsijat.

Kurssi käsittelee nimensä mukaisesti myös lapsia. Ensimmäinen viikko painottuu seksuaalirikoksiin ja toinen lapsiin liittyviin rikoksiin. Kurssia edeltävästi kurssilaisille annetaan etätehtäviä, jotka kurssilla puretaan ja käydään läpi.

8 POHDINTAA

Eri tutkimuksia tarkastellessa tulee hyvinkin erilainen käsitys ensipartion osaamisesta ja raiskattujen kokemukset eroavat selkeästi poliisin omista kokemuksista. Ainoa yhdistävä piirre löytämässäni kirjallisuudessa sekä tutkimuksissa oli; kaikkien mielestä seksuaalirikostutkinta vaatii erityisosaamista, koulutusta ja raiskauksen uhrin kohtaaminen on haastavaa.

Pidän opinnäytetyötäni luotettavana kirjallisuuskatsauksena, koska lähdemateriaaleina käytetty monipuolisesti eri kirjoja ja erilaisia tutkimuksia. Olen ottanut näkökulmia sekä suomalaisista että ulkomaisista tutkimuksista. Tutkimustuloksissa eri alueilla ja eri näkökulmista katsottuna on ristiriitaisuutta, mutta mielestäni se lisää työn luotettavuutta, eikä työn ulkopuolelle ole suljettu ns. ei haluttuja tutkimustuloksia ja vääristelty tämän myötä asiaa.

Teemahaastattelu toteutui tutkimuksessa hyvin ja sain opettajalta vastaukset asettamiini tutkimuskysymyksiin. Haastattelutilanne oli rento ja tapasimme vielä uudestaan lisäkysymysten ilmetessä vastauksia kirjoittaessani työhöni. Opettaja sai luettavakseen vastaukset vielä jälkikäteen, kun ne oli jo kirjoitettuna auki opinnäytetyöhön.

Aiemmin jo tiedossa olleista tutkimustuloksista huolimatta poliisin peruskoulutuksessa ei käsitellä erikseen ihmisen kohtaamista shokkitilanteessa eikä raiskaustraumaa omana erillisenä traumanaan. Iso osa raiskausrikoksista tulee ensipartion kautta poliisin tietoon ja juuri näitä kentällä työskenteleviä poliisimiehiä ei monessakaan laitoksessa kouluteta seksuaalirikostutkintaan. Raiskausrikosten lisääntyttyä 25 prosenttia viimeisen 10 vuoden aikana kenttäpartiot kohtaavat entistä enemmän raiskattuja ja ovat uhrin ensimmäinen kontakti tapahtuman jälkeen.

Poliisiammattikorkeakoulusta valmistunut poliisi saa koulutuksessa hyvät valmiudet seksuaalirikosten teknisen tutkintaan. Alustavan puhuttelun merkitys ja poliisimiehen asenteiden vaikutusta uhuriin ja niiden mahdollista vaikutuksiin rikosprosessin myöhemmissä vaiheissa käydään läpi esimerkkien avulla, mutta jäävät mielestäni kuitenkin liian vähälle. Itse kokisin kuitenkin tärkeäksi painottaa vielä enemmän raiskaustrauman tai muun trauman kohdanneen ihmisen kohtaamisen opettamista laajemmassa näkökulmassa. Suurin osa poliisin työtä on kuitenkin ihmisten kohtaamista ja heidän palvelemistaan.

Ruhasen opinnäytetyön tutkimuksen mukaan poliiseilla ei ole merkittäviä asenteita seksuaalirikosten uhreja kohtaan, mutta kuitenkin useissa muissa tutkimuksissa, joissa on haastateltu

raiskausten uhrien kokemuksia, tulee selkeästi esille heidän kokemuksistaan poliisien ennakkoasenteita ja epäilyksiä. Kyseisen tutkimuksen otanta olikin hyvin pieni ja tutkimuksen tarkoitus oli tutkia vain paikallista ilmiötä eikä ole täten yleistettävissä. Kentällä työskenteleviä vanhempia konstaapeleja tutkimuksessa oli haastateltu kaksi kappaletta, ja koska osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista, niin näin pienellä otoksella voi aina pohtia tutkimuksen luotettavuutta yleensäkin siinä mielessä, että onko haastateltaviksi halunneet ja valikoituneet konstaapelit kokeneet seksuaalirikostutkinnan keskimääräistä tärkeämmäksi verrattuna muihin. Haastatellut poliisit olivat virkaiältään 10 ja 15 vuotta, jonka aikana hoitaneet arviolta 10-20 seksuaalirikostehtävää, ja kuitenkin he kokivat edelleen raiskauksen uhrin kohtaamisen haastavana.

Poliisikoulutuksen vaikuttavuusarvioinnissa 2017 on selvitetty osaamisalueita, joista poliisit kokivat saaneensa parhaat valmiudet poliisin ammattiin. Selvityksessä ei ole nimetty erikseen seksuaalirikosten tutkintaa, mutta ei myöskään kohdassa, jossa selvitettiin miltä osa-alueelta ei ollut kokenut saaneensa riittävää koulutusta. Poliisien koulutus on koettu olevan hyvä rikostutkintaan sekä rikospaikkatutkintaan (Vuorensyrjä & Lehmuskoski, 2017, 48-49).

Haasteena etenkin kentällä työskentelevien poliisimiesten kohdalla on jatkuva koulutuksen tarve. Kaikesta pitäisi tietää ainakin vähän ja osata toimia oikein nopeastikin eteen tulevassa tilanteessa. Tutkinnassa on yleensä edes pieni hetki perehtyä asiaan uuden jutun saatuaan. Toisissa laitoksissa, kuten Helsingissä kenttämiehiä koulutetaan seksuaalirikostutkintaan, mutta valitettavasti tätä käytäntöä ei ole kaikkialla.

Kouluttautumismahdollisuudet työelämässä ovat rajalliset. Resurssien ja budjetin puitteissa on ensisijaisesti koulutettava ne, jotka päivittäin työskentelevät seksuaalirikosten parissa. Kaikki halukkaat eivät aina pääse tai mahdu kursseille.

Jatkotutkimusehdotuksia: Aiheesta olisi hyvä tehdä laajempi valatakunnallinen tutkimus, jossa selvitettäisiin kentällä työskentelevien kokemuksia koulutuksen riittävydestä ja lisäkoulutuksen tarpeesta seksuaalirikostutkintaan sekä koulun psykologien näkökulmaa koulutuksesta.

Kehitysideoita: Jonkinlainen ohjekirja ensipartiolle seksuaalirikostutkintaan.

Tutkimus kentällä työskentelevien ja / tai opiskelijoiden asenteista ja valmiuksista seksuaalirikostutkintaan.

Pitäisikö jo poliisin peruskoulutuksessa olla myös raiskausten uhrien kohtaamisesta, tukemista ja raiskaustraumasta asiaa.

9 LOPUKSI

Opinnäytetyön tekeminen oli pitkä prosessi. Työn aihetta ja näkökulmaa aloin pohtimaan jo koulun alkuvaiheessa ja olisin halunnut jo itse opinnäytetyössäni tutkia myös millaisiksi Poliisiammattikorkeakoulusta vastavalmistuneet poliisit kokevat valmiutensa seksuaalirikostutkintaan. Ovatko muut kokeneet työharjoittelunsa aikana haasteita uhrien kohtaamisessa tai kokeneet, että ensipartiossa on tarpeeksi tietotaitoa toimia seksuaalirikoksissa alustavana puhuttajana.

Kun mielessä oli pitkän suunnittelun ja pohdinnan jälkeen selkeää mitä työhöni halusin, oli tekstin yhteen kasaaminen helppoa. Aihetta sivuavia tutkimuksia löytyi, mutta lähivuosina asiaa oli selkeästi tutkittu vähemmän. En epäröinyt käyttää myös vanhempaa materiaalia etenkin seksuaalirikoksen uhrin kohtaamisesta, sillä vanhempikin tutkimustieto on siltä osin varmasti vielä pätevää, eikä ole oleellisesti muuttunut.

Koin opinnäytetyön tekemisen itselleni antoisaksi. En ollut aihetta mistään saanut, vaan sain valita itselleni tärkeän ja mieluisan aiheen, jonka parissa haluaisinkin jossain kohtaa tulevalla urallani työskennellä. Koin aiheen tärkeäksi ja ajankohtaiseksi jo ennen opinnäytetyöni aloittamista, mutta tutkimuksia ja kirjallisuutta läpi käydessäni tunne ja halu työskennellä aiheen parissa vain voimistui. Työ motivoi minua monin tavoin myös entistä enemmän panostamaan ihmisten kohtaamiseen etenkin työelämässä, sekä opiskelemaan aiheesta omatoimisesti ja hakeutumalla työpaikan kautta mahdollisiin koulutuksiin.

Opinnäytetyössä sain käsitellä ja koota yhteen itse oppimaani ja kokemaani aiheesta tehtyjen tutkimusten kanssa. Positiivisena kokemuksena pidin työskentelyvaiheessa tekemiäni keskusteluja kollegoideni kanssa, moni heistä piti aihetta myös hyvin tärkeänä.

Toivon tämän opinnäytetyön lukeneiden poliisien ja muiden ammattiryhmien edustajien peilaavan omaa käytöstään ja asenteitaan tässä hankalaksi koetussa rikostutkinnassa. Menetätkö jotain, jos osoitat pienen hetken normaalia enemmän empatiaa tilanteen niin vaatiessa?

LÄHTEET

Ellonen, Erkki & Karstinen, Eija & Nykänen, Veli-Eino 1996: Kuulustelutaktiikka. Helsinki, sisäasianministeriö. Poliisin oppikirjasarja 1/1996.

Haikansalo, Anu ja Korander, Timo 5/2017: Opinnäytetyöohje. Opinnäytetyön prosessi, toteutus ja arviointi poliisi (AMK) -tutkinossa. Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetyöohje.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2017: Tutkimushaastattelu, Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki, Unigrafia Oy.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2004: Tutki ja kirjoita. Jyväskylä, Gummeruksen kirjapaino Oy.

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2008: Tutkija ja kirjoita. Keuruu, Otavan Kirjapaino Oy.

Honkatukia, Päivi 2001: Ilmoitti tullessa raiskatuksi. Tutkimus poliisin tietoon vuonna 1998 tulleista raiskausrikoksista. Helsinki, Yliopistopaino.

Honkatukia, Päivi & Niemi-Kiesiläinen, Johanna & Näre Sari 2000: Lähentelystä Raiskauksiin - Tyttöjen kokemuksia häirinnästä ja seksuaalisesta väkivallasta. Helsinki, Hakapaino Oy.

Honkatukia, Päivi & Kivivuori, Janne 2011: Rikosten uhrin tukipalvelujen asiakkaina - kyselytutkimuksen tuloksia. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos. Verkkokatsauksia 2011:19.

Johansson, Kirsi & Axelin, Anna & Stolt, Minna & Ääri, Riitta-Liisa (toim.) 2007: Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turun Yliopisto, Hoitotieteen laitoksen julkaisuja, Tutkimuksia ja raportteja A:51/2007.

Jordan Jan 2001: Worlds Apart? Women, Rape and the Police Reporting Process. The British Journal of Criminology, vol.41 No.4 Autumn.

Kainulainen, Heini 2004: Raiskattu? Tutkimus raiskausten käsittelemisestä rikosprosessissa. Helsinki, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Kallio, Hanna & Leppänen, Anne & Vepsäläinen, Satu 2002: Pitäis vaan löytää keino elää sen kanssa. Raiskauksesta selviytyminen raiskattujen naisten kokemana. Mikkelin ammatti-korkeakoulu. Opinnäytetyö.

Korander, Timo 2004: Poliisikulttuuri. Poliisiammatin ja -tutkimuksen väline. Oikeus 1/2004, 4-24.

Koskinen, Kirsi 2013: Aikuinen seksuaalirikoksen uhrina - Mitä asiaa tutkivalta poliisilta vaaditaan? Poliisiammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Koskinen, Kirsi 2014: Seksuaalirikostutkijan työssä jaksaminen. Poliisiammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Kuula, Arja 2011: Tutkimusetiikka. Aineiston hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä, Bookwell Oy.

Landgrén, Roni 2015: Hyödyntämiskielto oikeudenkäymiskaaren 17 luvun uudistuksesta - uutta lainsäädäntöä vai vallitsevan käytännön kodifioimista? Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, Oikeustieteellinen tiedekunta.

Ojala, Timo 2014: Seksuaalirikokset. Porvoo, Bookwell Oy.

OV-Moodle Polamk 1, Kurssin esittely: Väkivalta ja kuolemansyy, luentojen rakenne ja sisältö. Luettavissa koulun tunnuksilla:

<https://moodle.polamk.fi/course/view.php?id=407§ion=1> (Luettu 22.10.2018)

OV-Moodle Polamk 2, Kurssin esittely: Väkivalta ja kuolemansyy, materiaaleja. Luettavissa koulun tunnuksilla: <https://moodle.polamk.fi/course/view.php?id=407§ion=2> (Luettu 22.10.2018)

Raijas, Riitta 2000: Raiskaustrauma, Uhrin ja tekijän suhteen laadun ja trauman vakavuuden yhteys selviytymiskeinoihin ja hyvinvointiin sekä selviytymiskeinojen ja niiden muutoksen yhteys hyvinvointiin. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, 29/2000.

Raijas, Riitta 2001. Raiskaustrauman vaikutus uhrin toimimiseen oikeusjärjestelmässä. Oikeus 3/2001, 357-365.

Rikollisuustilanne 2017. Helsingin yliopisto, Valtiotieteellinen tiedekunta. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Luettavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/239656/Katsauksia_29_Rikollisuustilanne_2017.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Luettu 17.10.2018

Rousi, Hannele 1985: Pätevyyden määrittelemisestä poliisin ammatissa. Jyväskylän yliopisto, Kasvatustieteen laitos.

Ruhanen, Maarit 2017: Poliisien ja sairaanhoitajien kokemuksia seksuaalirikostutkinnan alkutoimista Lappeenrannassa. Poliisiammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.

Ruuska, Kirsti 2017: Rikosoikeus: seksuaalirikoksista - luento 19.4.2017. Poliisiammattikorkeakoulu, Tampere.

Salminen, Ari 2001: Mikä kirjallisuuskatsaus? -Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan Yliopiston julkaisuja. Luettavissa: https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf Luettu 14.11.2018

Salonen, Timo 2002: Kehittyvä organisaatio muuttuvassa ympäristössä - osaamisen johtaminen ja hallinta Puolustusvoimissa. Maanpuolustuskorkeakoulu. Maasotalinja. Diplomitö.

Tuorila, Helena 2000: Apua uhrien ehdoilla, Tutkimus Suomen Rikosuhripäivystyksen vaikuttavuudesta. STAKES. Saarijärvi, Gummerus Kirjapaino Oy.

Viitala, Riitta 2005: Johda osaamista. Kolmas painos. Keuruu, Otavan kirjapaino Oy.

Vuento, Marja 2001: Seksuaalirikosten tutkinta ei ole naisasiaa eikä kriisiterapiaa. Murharyhmä 1/2001, 40-41.

Vuorensyrjä, Matti & Lehmuskoski, Anna 2017: Poliisikoulutuksen vaikuttavuusarviointi 2017. Poliisisammattikorkeakoulu, Tampere. Poliisiammattikorkeakoulun raportteja.